

**გრამატიკული კატეგორიები, როგორც ტროპები,
ლია სტურუას პოეზიაში**

**GRAMMATICAL CATEGORIES AS TROPES
IN LIA STURUA'S POETRY**

მაია კვირკველია

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი
თბილისი, საქართველო

Maia Kvirkvelia

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
Tbilisi, Georgia

ABSTRACT

Lia Sturua is one of the most prominent authors among those who joined the literary process in early 1970s. Her works are interesting due to their form, content and well-defined individuality. The poet has chosen vers libre as a main form of her self-expression, though she also published a collection of sonnets in 1987, the fact that clearly indicates that for her the form is not as important as what she actually has to say. Lia Sturua's poetry reveals a set of various codes that diversifies and intensifies the content of her poems. While exploring the selected lyrical samples, the author's attitudes toward a multitude of issues are manifested; it is such attitudes and their forms of expression that distinguish writers and bestow individuality on them.

In this article, we will discuss one of the most important aspects of Lia Sturua's poetry, the grammatical categories as tropes. It is noteworthy that the grammatical categories (parts of speech) used in different variations in Lia Sturua's poetry introduce new associations and sensations. These categories are presented as completely new images rather than schemes and systems. Every category is assigned a new feature, which was implied before, but the author actualizes this sign, the "feature" from a different angle, offering an unusual perspective in different contexts. Thus, grammatical concepts have not completely lost their primary meaning, rather they acquire new, secondary ones, and these trope images become easily understandable to readers due to their content similarities. In Lia Sturua's poems, certain events are described or evaluated by means of grammar (science), however, presenting grammar as science is not an end in itself, rather it is the use of grammar as an aid to a completely abstract message. One may say that maintaining a unique harmony between meanings and words give her advantage, and the reader of her poetry will discover that words are selected in most delicate ways and, most importantly, the flow of associations caused by her search for right words is perceived as being absolutely natural and sincere.

საკვანძო სიტყვები: ლია სტურუას პოეზია, ტროპები, გრამატიკა, ენობრივი ვარიაციები, თავისუფალი ლექსი.

Keywords: Poetry of Lia Sturua, tropes, grammar, linguistic variations, free verse.

ლია სტურუა XX საუკუნის 70-იანი წლებიდან შეუერთდა სალიტერატურო პროცესს და დღემდე ინარჩუნებს ინდივიდუალურობას. პოეტი არის საქართველოს სახელმწიფო პრემიის, გალაკტიონ ტაბიძისა და შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო პრემიების ლაურეატი, ასევე, მას მიენიჭა ლიტერატურული პრემია „საბა“ საუკეთესო პოეტური კრებულისა და ლიტერატურაში შეტანილი წვლილისათვის.

ლია სტურუას პოეზია არაერთი ასპექტით არის საინტერესო. კრიტიკულ ლიტერატურაში აღნიშნულია მისი პოეტური თვითგამოხატვის ფორმის - ვერლიბრის მახასიათებლები, რომ მის შემოქმედებაში ჩანს ავტორის სუბიექტური „მე“, ასევე, მუსიკალური და ფერწერული ხატ-სიმბოლოების სიმრავლე, ფოლკლორული თუ მითოსური ვარიაციები. თუმცა ლია სტურუას, როგორც პოეტის, განსაკუთრებულობა ვლინდება არა მხოლოდ ლექსის ფორმისა და გამოხატვის თავისებურებების კუთხით, არამედ თითოეულ სიტყვასთან თავისებური ურთიერთობით, ამ სიტყვებისთვის ახალი მნიშვნელობების „მოპოვებითა“ და ქართული ენის ღრმა შრეების წვდომის უნარით. ლირიკულ ნიმუშებში ვხედავთ ავტორს, რომლისთვისაც ყოველი ლექსიკური ერთეული მნიშვნელოვანი და განსაკუთრებულია. სიტყვებთან კავშირისა და მათი „ერთმანეთთან მორიგების მცდელობა“ სხვადასხვა ფორმით არის წარმოდგენილი. ავტორი თავს არ იზღუდავს ფორმით, ამიტომაც მის ვერლიბრებსა თუ სონეტებში სიტყვების მიმართ ერთი და იგივე დამოკიდებულება ვლინდება. ჩვენი მიზანია ვაჩვენოთ ავტორის შემოქმედების ერთ-ერთი საინტერესო ასპექტი - გრამატიკული კატეგორიების, როგორც ტროპების, გამოყენება ლექსებში; ვიმსჯელოთ ლირიკული ნიმუშების სათქმელისა და მხატვრული საშუალებების მრავალფეროვნებაზე. ლია სტურუას შემოქმედება ამ კუთხით არ არის შესწავლილი და წარმოადგენს პირველ მცდელობას.

მშობლიური ენის სრულყოფილი ფლობა მწერლის შემოქმედების უმნიშვნელოვანესი მხარეა. მაღალმხატვრულ ტექსტში ზედმეტი არც ერთი სიტყვა არაა. აღსანიშნავია, რომ ლია სტურუას პოეზიაში სხვადასხვა ვარიაციით გამოყენებულ გრამატიკულ კატეგორიებს (მეტყველების ნაწილებს) შემოაქვთ ახალი ასოციაციები და შეგრძნებები. ეს კატეგორიები არა სქემებად და სისტემებად, არამედ სრულიად ახალ სახეებად წარმოგვიდგება. ყველა კატეგორიას ახალი თვისება ენიჭება, რომელსაც ის მანამდეც გულისხმობდა, თუმცა ავტორი ამ ნიშნის, „თვისების“ აქტუალიზაციას განსხვავებული კუთხით ახდენს და სხვადასხვა კონტექსტში უჩვეულო რაკურსით გვთავაზობს. ამდენად, გრამატიკულ ცნებებს სრულად კი არ ეკარგებათ პირველადი მნიშვნელობა, არამედ ემატებათ ახალი - მეორეული, ხოლო მკითხველისთვის ეს ტროპული სახეები შინაარსობრივი მსგავსებების გამო ადვილად გასააზრებელი ხდება. ლია სტურუას ლექსებში გრამატიკის (მეცნიერების) მეშვეობით ხდება ამა თუ იმ მოვლენის აღწერა-შეფასება, მაგრამ თვითმიზანი არაა გრამატიკის

როგორ მეცნიერების წამოჩენა, არამედ მისი დამხმარედ გამოყენება სრულიად განყენებული სათქმელისთვის. სწორედ ეს მიმართება სძენს ლექსს მრავალფეროვნებას და, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ლირიკულ ნიმუშს საინფორმაციო ტექსტად გარდასახვისგან იცავს. რომ არა ეს ფუნდამენტური განსხვავება, შეგვეძლო მოცემული ტექსტები „სამეცნიერო პოეზიისთვის“ მიგვეკუთვნებინა. რენე გილის - ფრანგი კრიტიკოსისა და პოეზიის თეორეტიკოსის - მიერ შემუშავებული ეს თეორია გულისხმობდა, რომ პოეზიის საგანი უნდა გამხდარიყო სამეცნიერო მსოფლმხედველობა. ასეთი პოეზიისთვის უმთავრესად მიიჩნევა გამომგონებლური აზრი და არა ემოციები და გრძნობები. თავისი თეორია გილმა 1886 წელს გამოცემულ საპროგრამო ტრაქტატში „ტრაქტატი სიტყვის შესახებ“ („Traité du verbe“) წარმოადგინა. ზემოთქმულის მაგალითად განვიხილავთ ლექსს სახელწოდებით „გრამატიკული სამოთხე“:

„მე ვარ ნახევარი ქვემდებარე.
 უკეთესი ნაწილი გრამატიკაში ჩავტოვე.
 ბრუნვების ბორბალი უთხელებს ხორცს,
 კანონმორჩილია,
 ნათესაობითში შეყოვნებული.
 განსხვავებით ჩემგან, უნიადაგოსაგან,
 ზერაელისტურ დროში
 პირობითობის მფრქვეველისგან,
 სოციალური პაუზების გარეშე.
ნაცვალსახელი ამოუვიდეს პირიდან,
 ენის ნორმების დამდგენ კომისიას,
 თითქმის, სამშობლოს,
 ცა მოუნახოს
 არმისული ბოლო სილურჯემდე“ (სტურუა 2013: 45).

ლირიკული გმირის განცდები უჩვეულო სახით არის გადმოცემული, ბრუნების შედეგად შეცვლილი, „ხორცდათხელებული“ - შეკუმშული თუ შეკვეცილი ქვემდებარე, ემორჩილება ენობრივ ნორმებს, რითაც კონტრასტს ქმნის - პოეზიასთან, პირობითობასთან. ავტორი ხატავს ადამიანის ცვლილებასა და დაპირისპირებას გარემოსა და სულიერ მდგომარეობას შორის. რთულია ბოლო სტრიქონების „თარგმნა“, - მკითხველს მხოლოდ ინტუიციით შეუძლია იგრძნოს იმპულსები, მინიშნებები, რომელიც ლექსის განწყობას ქმნის, თუმცა მხატვრული სახეების ამგვარი სირთულე ლექსს არ აკნინებს. „ნებისმიერ ტექსტში ყოველთვის არსებობს უამრავი განუსაზღვრელი ადგილი, რომელთა „შეხება“, კონკრეტიზაცია და რეკონსტრუქცია ტექსტისა და მკითხველის შეხვედრის, ანუ კითხვის პროცესში ხდება“ (ბრეგაძე 2008: 362). ლია სტურუა სიტყვებში ტოვებს გასაღებს - მინიშნებას, რომლის მეშვეობითაც მკითხველი ახერხებს წვდეს სათქმელსა და ემოციას. განსახილველ ნიმუშებში შესამჩნევია, რომ სიტყვები, საკუთარი ტრადიციული მნიშვნელობის გარდა, სხვა

სემანტიკითაც იტვირთება. პოეტისთვის სიტყვების „მორიგების“ უკვე ნაცადი თანმიმდევრობა მოძველებულია, ახალი სათქმელი „ახალ სინტაქსს“ მოთხოვს: „ასეთ გაფურჩქნილ სინტაქსს მაცმევენ, ნორმალურისგან გავცოფდებოდი.“ მხოლოდ დაკვირვებულ ადამიანს შეუძლია იმგვარი სინტაგმების შექმნა, რომლებიც არ გამოიწვევს ბუნდოვანებას, პირიქით, ამგვარ ტროპულ სახეებში გადატანის სიზუსტე განსაზღვრავს მის წარმატებულობას. ეს მნიშვნელოვანი ფაქტორი ანიჭებს მეტაფორასა თუ შედარებას ღირებულებას. ამგვარი დაკვირვებებია წარმოდგენილი ლექსებში, სადაც ქართულ ენაში არსებული მეტყველების ნაწილების თავისებურებებია გამოკვეთილი. ავტორი მათ სემანტიკას უჩვეულო შინაარსით ამდიდრებს („სიტკბოს ნაკლებობა“):

„უმწეობა მარტივ მამრავლებად რომ დაშალო,
მარტოხელა ადამიანებს მიიღებ, ბევრს,
ნართანიანი მრავლობითით შელამაზებულებს“

(სტურუა 2016: 37).

ნართანიანი ფორმა ალიტერაციულია „ნარ“ და „თან“ თანხმოვნების განმეორების გამო, რაც ტექსტს მეტ მუსიკალურობას სძენს. მოცემულ შემთხვევაში გამოყენებული ტროპი განწყობის გამოსახატავადაა მოხმობილი. მარტოხელა ადამიანებს უმწეობა აიძულებს გაერთიანებას, რომ რაიმე ნიშნით თავი მიაკუთვნონ ამა თუ იმ ჯგუფს - თუმცა ეს მოჩვენებითი ერთობაა, ამიტომაც არის არა ლამაზი, არამედ ხელოვნურად „შელამაზებული“. ამ ეპითეტის მიზანმიმართული გამოყენება ლექსის სათქმელს სიზუსტეს მატებს, „ნართანიანი მრავლობითით“ - ამ სინტაგმის მეშვეობით გამოხატული სიყალბე იმთავითვე საგრძნობი ხდება. იგივე აზრია გადმოცემული ლექსში „უპასუხოება“:

„მრავლობითი რიცხვი
მხოლობითისგან კი შედგება,
მაგრამ არა მკაფიობისგან,
რომ დაანაწევრო, ნერვები გადაუხლართო,
ასეთი ნაწნავი დავდივარ კედელზე -
ალისფერი სოლო!“ (სტურუა 2013: 48).

ეს დაკვირვება მკითხველს აფიქრებს ცხოვრების ისეთ მნიშვნელოვან ასპექტზე, როგორცაა: ინდივიდუალურობა, უმწეობა და მარტოობის გაბედვის სიმძიმე. ამავე ლექსში დასმულია ეგზისტენციალური კითხვები, მკითხველმა კი პასუხების ძიება თვითონ უნდა დაიწყოს. „სავალდებულო არ არის პოეტმა ცხოვრების ყველა საჭირბოროტო კითხვაზე მზამზარეული პასუხი დაახვედროს მკითხველს. ეს ამოცანა არც შედის პოეტის კომპეტენციაში. სავალდებულოა სხვა - შენარჩუნებულ იქნას ხელოვნების უმთავრესი თვისება-იდუმალეობა... [პოეტმა] იმდენად არ უნდა ამოწუროს საგანი, რომ მკითხველს საფიქრალი არ დაუტოვოს. ამ პრინციპისადმი ერთგულების დასტურია ლია სტურუას მთელი შემოქმედება“ (გოგია 2009: 14).

ღია სტურუსა ხშირად ანალოგიასაც მიმართავს, დამოუკიდებელი მნიშვნელობის მქონე მოვლენებს, საგნებს აერთიანებს ისე, რომ ერთ მათგანში ასახული მოვლენა გვეხმარება მეორის უფრო ნათლად წარმოსახვაში:

„ყველაზე მეტი ვარსკვლავი
საავადმყოფოს ჭერზეა,
როცა მიგაქანებენ საკაცით,
ირიბი დამატებით,

სანამ არსებითი სახელი ხარ“ („მაიას“. სტურუსა 2013: 64).

საკაცე ირიბ დამატებასთანაა შედარებული. ამ შემთხვევაში ავტორი იყენებს „ირიბ დამატებას“ არა მხოლოდ როგორც გარამატიკულ ცნებას, არამედ ცალკეული სიტყვის - „დამატების“ დამოუკიდებელი მნიშვნელობის აქტუალიზებასაც ახდენს, ამდენად, საკაცე ზედმეტია - დამატებაა, არ სჭირდება ადამიანს, სანამ ჯერ კიდევ არსებითი სახელია, ანუ, ჯანმრთელი და ცოცხალი. გრამატიკული ცნებების გადააზრებითა და მშობლიური ენის მიმართ განსაკუთრებული დამოკიდებულების გამო ეს ტროპები სიახლისა და უჩვეულობის განცდას იწვევს.

„ამდენი მაყურებელი ისე იტრუნება,
თითქოს ნაცვალსახელების ერთი დიდი
უსახო საბანი გადააფარეს...
„ისინი“ და „შენ“-
ერთგვაროვანი მშიშარა მასიდან
გამოწეილი წვეთი ალტკინების“

(„კათარზისი“. სტურუსა 2013: 279).

„ნაცვალსახელების უსახო საბნის გადაფარება“ შესაძლოა გულისხმობდეს ადამიანების გაერთიანებას ისეთი ნიშნით, რომელიც ინდივიდუალურობას აქრობს, „ისინი“ თითქოს უსახო და მსგავსნი არიან, ხოლო „შენ“ - მეორე პირის მხოლოდობითი რიცხვის ნაცვალსახელი - კონკრეტულობითა და მარტობით, საკუთარი, მართალია, მკრთალი ხმით, მაგრამ მაინც უპირისპირდება ამ ერთფეროვნებას. თუნდაც ამ განსხვავებული „ალტკინების წვეთის“ გამოყოფა უკვე რაღაც ღირებულის მომტანია, სასიკეთოა, რადგან უსახობას არღვევს. ლექსში „დომინანტი“ ნაცვალსახელთა ტროპებად გამოყენების კიდევ ერთი უჩვეულო შემთხვევა გვაქვს:

„ლაპარაკობს, ლაპარაკობს,
სიტყვების დიქტატურას ამყარებს
კრეატიული მე-ების
დრომოჭმულ მათ-ზე“ (სტურუსა 2013: 57).

მხოლოდობითი და მრავლობითი რიცხვის შეპირისპირებით ავტორი გვიჩვენებს, რომ „მხოლოდობითობა“ მისთვის უფრო მისაღებია, ვიდრე „დრომოჭმული“ „მრავლობითობა“, რომელიც არაფერს ახალს არ გვთავაზობს. ამიტომაც დაყოფილი ბევრი „მე“ ურჩევნია გაერთიანებულ

„მათ“-ს. ამდენად, დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ განხილულ ლექსებში მხოლოდობისა და მრავლობითობის გრამატიკული კატეგორიების წარმოდგენა ერთ სათქმელს უკავშირდება: როცა ერთიანობა უმიზნო ხდება და მასში ინდივიდი იკარგება, ის იცლება სილამაზისგან, არ იწვევს განვითარებასა და პროგრესს; ამის საპირისპიროდ კი მხოლოდობითი რიცხვი - „კრეატიული „მე“-ები“ საკუთარ გამორჩეულობას ადასტურებენ და ეს სწორედ სიმრავლიდან გამოსვლითა და განდგომით გამოიხატება, რაც შიშის დაძლევა და მარტოობის გაბედვით მიიღწევა.

ნაცვალსახელები, ზმნები თუ სასვენი ნიშნები ახალ ფუნქციას იძენს ლია სტურუას პოეტურ მეტყველებაში, რადგან ის კარგად იცნობს როგორც ენის ნორმებს, ისე მშობლიური ენის თავისებურებებს და მარტივად ტრანსფორმირდება დამკვიდრებულ ნორმებსა და „უკანონო“ ფორმებს შორის:

„რა უსულობაზე დგას გრამატიკა!
ამხელა „რა“ და პატარ-პატარა „ვინ“-ები...
ერთი-ორი კი გამოელაპარაკა მთებს.
როგორ მიყვარს ისინი, მთების უპასუხოვაც,
უსულო გრამატიკაც, თუ
კანონიერი თაღების ქვეშ მდგომი“

(„***უცებ შემემინდა“. სტურუა 2016: 97).

გრამატიკის „უსულობას“ სძლევს ლიტერატურა. ენის ნორმების მიხედვით, ადამიანის გარდა, სულიერსა და უსულოს „რა“ კითხვა დაესმის, მაგრამ ეს არაა საბოლოო განაჩენი; „ამხელა „რა“ შეიძლება „ვინ“ კატეგორიაში გადავიდეს და ეს მხოლოდ ლიტერატურაშია დასაშვები. რადგან გაპიროვნებული მთა - „ვინ“ კითხვაზე მიუგებს და კანონიერი „ჩარჩოები“ ირღვევა. ლექსში ჩანს, რომ ლირიკულ გმირს უყვარს ეს გრამატიკა („მიყვარს...უსულო გრამატიკაც“), რომელსაც ისეთი თაღები აქვს, რომ მშობლიური „ლიტერატურის ფარგლებში“ ბევრი „არაკანონიერების“ შეფარება შეუძლია. თუ გრამატიკაში ყველაფერი წესებს მიყვება, პოეზიაში მსგავსი მიდგომა ბანალურობადაც კი შეიძლება ჩაითვალოს:

„ენის ნორმების დამდგენი კომისია
აელვარებს ციტატებს გრამატიკიდან,
კვეცავს და კვეცავს
შენგან რა უნდა?
ლექსი-ასეთივე გამარტივებული?
თუ სიტყვას იმდენჯერ გაიმეორებ...
იმ უიღბლო პოეტისა არ იყოს, რომ ბოლოს
აღისფერი ზარი დარეკავს,
ეს როგორ უნდა გამოხატო? “

(„***მდინარეში შესვლისა არ იყოს“. სტურუა 2016: 87).

ენის დამდგენი კომისია მიყვება უკვე არსებულ პარადიგმებს, პოეზიაში კი ასეთი განმეორება „აღისფერ ზარს დარეკავს“; ლიტერატურა

ბევრად დიდი გამოწვევის წინაშე დგას, მისი ამოცანა „მარტივი სიტყვებისთვის“ ახალი სიცოცხლის მინიჭებაა. ღია სტურუსა ამ რეფორმას სწორედ გრამატიკის წიაღიდან იწყებს, მეტყველების ნაწილებს აკვირდება და მათ თვისებებს ახალი აზრის გადმოსაცემად იყენებს, ეძებს და პოულობს მსგავსებებსა და პარალელებს. ამის მაგალითები მრავლად არის გაბნეული მის ლექსებში:

„ბავშვები,
კითხვის ნიშანივით წამახული
და მრგვალი თავებით
შეშვერილნი არიან სინათლის ზმნას“

(„სინათლისქვეშეთში“. სტურუსა 2013: 312).

მოცემულ ლექსში პუნქტუაციური ნიშანი არა შინაარსობრივი, არამედ ვიზუალური მახასიათებლითაა შერჩეული. პოეტი კითხვის ნიშნის სიმრგვალეს ბავშვის თავებს ადარებს, სხვა ლექსში კი ვიზუალურთან ერთად სემანტიკური ელემენტიც ნაგულისხმევია: „გასადებების აცმა / კითხვის ნიშანივით კიღია კედელზე“. საინტერესოა ბოლო სტრიქონიც: ზმნა მოქმედებას ან მდგომარეობას გამოხატავს, ამიტომაც „სინათლის ზმნას“ შეშვერილი ბავშვები, მათი მზის [ზე]მოქმედების, სითბოს მოლოდინში ყოფნას უნდა გულისხმობდეს. ზმნა სხვადასხვა სახით გვხვდება ღია სტურუსა სხვა ლირიკულ ტექსტებშიც: „...ზმნას რა უნდა 60 წლის ფეხებში!“ („**გინდა პოეტობა?“). „რატომ დავრბივარ/ ჯაგლაგა ცხენივით,/ მუშა ზმნასავით...“ („**რატომ დავრბივარ“) „მათი ყველა სიტყვა ზმნაა, წამლევკავი და მდინარეში ჩამდები („კათარზისი“). სამივე შემთხვევაში ზმნა აქტიურობასთან, მოქმედებასთან, დინამიურობასთან არის დაკავშირებული. ავტორი ზმნის ამ ფუნქციას მნიშვნელობას სხვადასხვა ემოციის გამოსახატავად იყენებს:

„და უცებ ვხედავ, ქვემდებარეს გამოჭრეს ყელი
და მისი სისხლით გაიტკვნენ გამხდარი ზმნები,
არც ერთი წუთი არ მაცოცხლა ამის გარეშე!“

(„სონეტი სიტყვაზე“. სტურუსა 2013: 412).

პოეტისთვის სიტყვის ანუ სათქმელის გარეშე ცხოვრება წარმოუდგენელია; ეს ნიშნავს იმ უნარის დაკარგვას, რომელიც მისი ცხოვრების განმსაზღვრელია. „ღია სტურუსა სონეტში „სონეტი სიტყვაზე“ კარგად არის აღბეჭდილი სიტყვის ტრაგიკული ფერისცვალება და მისი უფუნქციობა თანამედროვე ყოფითსა და პოეტურ მეტყველებაში: სულიერებისგან დაცლილი აწმყო საგნებისა და სხეულების სიმრავლედ წარმოგვიდგება, სადაც თითოეული მათგანი მნიშვნელოვანია არა როგორც კონკრეტული ნივთი, არამედ როგორც იარაღი, საშუალება მოქმედებისა, შედეგისა“ (ბარბაქაძე 2014: 401).

გარდა ზემოთქმულისა, ვხვდებით სხვადასხვა გრამატიკული ცნებების ვარიაციებს: „ზე თანდებული - ჭერი, სახურავი, ზეცის იმიტაცია“ („რუტინა“). არც „იალბუზით გაოცებული სინტაქსი“ რჩება მკითხველს

ყურადღების მიღმა და არც გარდამავალი წამი, რომელსაც პოეტი განსაკუთრებული ოსტატობით აღწერს: „ასო ბგერაში რომ გადადის / იმ ხმაზე ვზივარ, როგორც ნემსზე“. ამ ლექსებში დასტურდება, როგორ შეუძლია ავტორს სიტყვების მოხელთება, დაკვირვება და მათი სემანტიკის გამრავალფეროვნება. რაც მთავარია, ყოველი ასეთი „გადათამაშების“ დროს მკითხველი განიცდის სიხარულს, მოულოდნელი, მაგრამ ამავე დროს მისთვის ნაცნობი შეხვედრების გამო, რომელიც პოეტმა განსაკუთრებული სიზუსტით შეარჩია და მისთვის გასაგებ ენაზე გადმოსცა. სიტყვის ასე ფლობა უდავოდ მიანიშნებს მწერლის ოსტატობაზე, გემოვნებასა თუ ლიტერატურულ ალღოზე:

„და ვიღაც ამბობს: - მე რა ვიცი, მე ღმერთი მამლევეს
უცნაურ ხატებს, საიდანაც ამოდის ლექსი, იგი განაგებს,
მე კი სიტყვას ვხედავ და მესმის,
როგორი ხორცი გააჩნია, როგორი ხაზი,
ამიტომ ბრძები დამწყევლიან, ყრუ ტყვიას მესვრის
და დავეცემი სიმართლისკენ მიმავალ გზაზე“

(„**არც სიტყვა მიყვარს“. სტურუა 2013: 381).

აღნიშნულ ლექსებში ჩანს პოეტის თვალსაზრისიც; ის ლიტერატურის პოეზიის მთავარ კრიტერიუმად მიიჩნევს არა ლექსის ფორმას, არამედ სიტყვას - დიდი სათქმელის სწორად გამოსახატავად მწერალმა უმთავრესად ენის ლექსიკური ერთეულების სემანტიკური მხარეები უნდა აღმოაჩინოს, არსებული სიტყვები ახალი სინტაქსით წარმოადგინოს და მნიშვნელოვან საფიქრალთან ერთად მშობლიური ენის პოტენცია უჩვენოს მკითხველს. განხილული პოეტური ნიმუშებიდან დასტურდება, რომ ამისათვის ღია სტურუა მიმართავს გრამატიკულ კატეგორიებს, ამა თუ იმ მოვლენასა და ცნებას შორის მსგავსებას პოულობს და ქმნის ახალ ტროპულ სახეებს: უჩვეულო შინაარსით წარმოადგენს არსებით სახელებს, ნაცვალსახელებს, პუნქტუაციურ ნიშნებსა თუ ზმნას. კერძოდ, მათ აცლის პირველად (გრამატიკულ) მნიშვნელობას, ამიტომაც აღნიშნული ცნებები ლექსებში აღმნიშველიდან გადადის აღსანიშნის კატეგორიაში. პოეტი აკვირდება მათ ფუნქციას ენის ნორმების თვალსაზრისით და ეს პარადიგმა შემდეგ გადააქვს სხვა სააზროვნო არეალში ისე, რომ გადატანის სიზუსტე სათქმელს ნათლად წარმოაჩენს. პუნქტუაციურ ნიშნებთან მიმართებისას კი გადატანის, ტროპიზაციის საფუძველი ხდება გრაფიკული ფორმა. ვფიქრობ, დამოწმებულ პოეტურ ნიმუშებში აღნიშნული ტროპები ორიგინალურია და ამდიდრებს პოეტურ მეტყველებას. ამდენად, მივიჩნევ, რომ ამ მხატვრული სახეების წარმოდგენა და კლასიფიკაცია ღია სტურუას შემოქმედების ერთ-ერთ საინტერესო ასპექტს წარმოაჩენს.

გამოყენებული ლიტერატურა

- ბარბაქაძე 2014:** ბარბაქაძე თ., ქართული ლექსმცოდნეობა. თბილისი, 2014.
- ბრეგაძე 2008:** ბრეგაძე ლ., რეცეფციული ესთეტიკა, ლიტერატურის თეორია. თბილისი, 2008.
- გოგია 2009:** გოგია ზ., თუკი პურზე უფრო გჭირდება ყვავილები. „ლიტერატურული გაზეთი“, №2, 29 მაისი, 2009.
- სტურუა 2013:** სტურუა ლ., რჩეული. თბილისი, 2013.
- სტურუა 2016:** სტურუა ლ., მგლის საათი. თბილისი, 2016.